

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ**

**Факультет соціальної та психологічної освіти
Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту**

Кисленко Петро Михайлович

**ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ
ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДО РОЗВ'ЯЗАННЯ КОНФЛІКТІВ
У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ**

Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки

РЕФЕРАТ

магістерської роботи
за освітньо-науковою програмою
«Освітні, педагогічні науки (Педагогіка вищої школи)»

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК:

*доктор педагогічних наук, доцент
Кірдан Олена Леонідівна*

Умань – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ РОЗВ'ЯЗАННЯ КОНФЛІКТІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	6
1.1. Ступінь розробленості проблеми розв'язання конфліктів у сучасному науковому дискурсі	6
1.2. Історико-ретроспективний аналіз основних понять дослідження та типологія і причини конфліктів у закладах вищої освіти.....	11
1.3. Зміст та структура конфліктологічної компетентності майбутнього викладача закладу вищої освіти	18
1.4. Теоретико-практичні аспекти розв'язання конфліктів у професійній діяльності	22
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ ДО РОЗВ'ЯЗАННЯ КОНФЛІКТІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	30
2.1. Дослідження компонентного складу конфліктологічної компетентності викладача закладу вищої освіти.....	30
2.2. Стан професійної підготовки майбутніх викладачів закладу вищої освіти до розв'язання конфліктів у професійній діяльності	44
2.3. Шляхи удосконалення професійної підготовки майбутніх викладачів вищої школи до розв'язання конфліктів у професійній діяльності вищої школи та їх ефективність.....	52
ВИСНОВКИ.....	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	79
ДОДАТКИ	87

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Вимоги до професійної кваліфікації викладачів закладів вищої освіти визначають особливі вимоги до особистості та професійної підготовки майбутніх викладачів в освітньому процесі з реалізації освітньо-професійних та освітньо-наукових програм щодо його відповідності вимогам обраної професії «Викладач закладу вищої освіти», у тому числі готовності до розв'язання конфліктів у професійній діяльності.

Проблема розв'язання конфліктів у професійній діяльності вчителя була предметом досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних учених, а саме: В. Бойченко, О. Коберника, Л. Котлової, С. Котлового та ін.

До питань психології конфліктів в управлінні звернулася Л. Орбан-Лембрик, науковець схарактеризувала сутність та види конфліктів, основні джерела і причини виникнення конфліктів в управлінні, форми й типи поведінки людини в конфліктній ситуації, принципи й методи подолання конфліктів в управлінні. Сучасні погляди на управління конфліктами, їх психологічне підґрунтя запропоновано у праці П. Ложкіна та Н. Пов'якель. Водночас констатуємо, що, незважаючи на висвітлення у вказаних вище працях різних аспектів проблеми розв'язання конфліктів, бракує досліджень щодо професійної підготовки майбутніх викладачів закладу вищої освіти розв'язання конфліктів у професійній діяльності. Отже, актуальність проблеми дослідження, недостатній рівень теоретичного опрацювання й практичної розробленості порушеної проблеми зумовили вибір теми випускної кваліфікаційної роботи: «Професійна підготовка майбутніх викладачів закладу вищої освіти до розв'язання конфліктів у професійній діяльності».

Мета дослідження – обґрунтувати теоретичні та практичні аспекти професійної підготовки майбутніх викладачів вищої школи до розв'язання конфліктів у професійній діяльності.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх викладачів вищої школи.

Предмет дослідження – особливості професійної підготовки майбутніх викладачів вищої школи до розв'язання конфліктів у процесі професійної підготовки.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати стан дослідження проблеми розв'язання конфліктів у сучасній науковій думці.
2. З'ясувати основні причини та типи конфліктів у закладах вищої освіти.
3. Проаналізувати стан та перевірити шляхи удосконалення професійної підготовки майбутніх викладачів вищої школи до розв'язання конфліктів у професійній діяльності.

Методи дослідження. Для виконання поставлених завдань використано комплекс *теоретичних* (аналіз, історико-ретроспективний аналіз, синтез, порівняння, систематизація, класифікація), *емпіричних* (опитування, спостереження, бесіди, анкетування, тестування, вивчення й узагальнення досвіду, педагогічний експеримент (констатувальний та формувальний етапи) та статистичні методи (методи математичної обробки результатів дослідження).

Експериментальна база дослідження. Емпіричне дослідження проводилося на базі факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Теоретичне значення роботи полягає в тому, що в ній розкрито теоретичні та практичні аспекти професійної підготовки майбутніх викладачів вищої школи до розв'язання конфліктів у професійній діяльності.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає в тому, що результати та висновки роботи можуть бути використані при удосконаленні освітнього процесу професійної підготовки майбутніх викладачів вищої школи до розв'язання конфліктів.

Апробація результатів дослідження. Результати проведеного дослідження доповідались на засіданні П'ятої Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми сучасної психодидактики: філософські, психологічні та педагогічні аспекти» (м. Умань, 21 травня 2021 р.) та Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції з міжнародною участю «Сучасний стан та перспективи розвитку системи освіти України» (м. Покровськ, 25 травня 2021 р.).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано тези «Особливості професійної підготовки майбутніх викладачів закладу вищої освіти до розв'язання конфліктів у професійній діяльності».

Структура роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний зміст роботи викладено на 90 сторінках, список використаних джерел нараховує 78 найменувань.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження надало підстави для таких висновків:

1. Проаналізовано стан дослідження проблеми розв'язання конфліктів у сучасній науковій думці. Окреслено теоретичні аспекти дослідження проблеми розв'язання конфліктів у закладах вищої освіти.

2. З'ясовано основні причини та типи конфліктів у закладах вищої освіти.

3. Проаналізовано стан та перевірено шляхи удосконалення професійної підготовки майбутніх викладачів вищої школи до розв'язання конфліктів у професійній діяльності.

Установлено, що в окремих навчальних планах підготовки майбутніх викладачів закладів вищої освіти України (2019–2020 р. вступу, спеціальність 011 «Освітні, педагогічні науки») дисципліни, що сприяють підготовці майбутніх викладачів закладів вищої освіти переважно включені до циклу вибіркового дисциплін («Основи конфліктології», «Конфліктологія» тощо). Констатовано, що побіжно питання підготовки майбутніх викладачів вищих

навчальних закладів до розв'язання конфліктів вивчаються у змісті навчальних дисциплін психолого-педагогічного спрямування, а саме: «Психологія вищої школи», «Педагогіка та психологія вищої школи» тощо.

Виокремлено та обґрунтовано такі шляхи удосконалення професійної підготовки майбутніх викладачів вищої школи до розв'язання конфліктів у професійній діяльності вищої школи: формування конфліктологічної компетентності майбутніх викладачів вищої школи; актуалізація міждисциплінарних зв'язків гуманітарних, педагогічних і спеціальних (фахових) дисциплін у формуванні готовності майбутніх викладачів вищої школи до розв'язання конфліктів у професійній діяльності вищої школи.

На основі практичної реалізації шляхів удосконалення професійної підготовки майбутніх викладачів закладів вищої освіти до розв'язання конфліктів в експериментальних групах констатовано позитивну динаміку рівнів сформованості готовності до розв'язання конфліктів порівняно із констатувальним етапом експерименту, що засвідчило їхню ефективність.